

Сравнителен анализ между България и други европейски държави по отношение на ползите от членството в ЕС

Бойко Вълчев*

Резюме: През последните години подкрепата за ЕС сред българските граждани осезаемо намалява. Изследването си поставя за цел да установи дали има икономически причини за недоволството срещу ЕС. За тази цел се прилагат количествени методи на анализ, като се сравняват икономическите показатели на страната ни с тези на Румъния, РСМ, Сърбия, Австрия и Португалия. Сравнителният анализ обхваща БВП, БВП на глава от населението, минимална и средна работна заплата за годината преди присъединяването ни – 2006 г. – и за 2023 г., като данните са взети от Световната банка и от националните статистически и осигурителни институти. Изводите от изследването показват, че България е постигнала забележително икономическо развитие, значително по-високо от държави като Сърбия и РСМ, които са останали извън ЕС. Развитието ни е с няколко пъти по-висок темп от страни членки като Австрия и Португалия и се наблюдава бързо наваксване на

изоставането ни. Следователно България извлича големи икономически ползи от членството си, а разочарование то от ЕС няма икономически причини. Затова поставяне под съмнение на членството ни в ЕС би имало негативни икономически последици. В тези си изводи изследването опровергава публикувани в публичното пространство статии на български икономисти, които поставят под съмнение ползите от членството на България в ЕС.

Ключови думи: икономическо развитие, членство в ЕС, сравнителен анализ, БВП.

JEL: P52.

Увод

За един продължителен период от близо 30 години социологическите проучвания показваха, че българските граждани имат по-голямо доверие в европейските институции отколкото в националните и като цяло са едни от най-позитивно настроените към ЕС. През последните години обаче се наблюдава спад в подкрепата за ЕС. Този спад се потвърждава от

* Бойко Вълчев е доктор, доцент в катедра „Международни отношения“ на УНСС.

социологическите изследвания, но той е видим и от трайната електорална подкрепа за евроскептични партии в България, както и от повдигането в обществените дебати на теми като „има ли полза България от приемане на Еврото“. Социолозите отчитат спад с 13% в подкрепата за ЕС през последните 3 години и, въпреки че мнозинството българи все още са еврооптимисти, тенденцията е притеснителна (В. Сега, 2020). Тя повдига резонните въпроси: 1. Разочаровани ли са българите от живота си като граждани на ЕС?; 2. Икономически или политически са причините за евентуалното разочарование от ЕС?; 3. Има ли реално влошаване на стандарта на живот на българите през последните няколко години? Отговорът на тези въпроси не е лесен, тъй като това са много широки въпроси и опитът да се даде обективен отговор, базиран на научен подход, би предполагал един много всеобхватен анализ на политическото и икономическо развитие на България след нейното влизане в ЕС. Един подобен анализ би обхванал по обем мащабна монография и затова настоящата статия не си поставя толкова амбициозни цели.

Методология

В ограничения обем на една статия ще бъде потърсен отговор на последния въпрос „Има ли реално влошаване на стандарта на живот на българите през последните няколко години?“, което да обясни с икономически причини промяната в нагласите на българите. За тази цел ще се приложат

количествени методи на анализ, като най-обективните и безпристрастните към такава чувствителна за българското общество тема. Същевременно тези количествени методи на анализ ще бъдат приложени не само към България, но и към други страни в и извън ЕС.

Изборът на държава за сравнителен анализ не е случаен. На първо място е избрана Румъния, с която едновременно се присъединихме към ЕС през 2007 г. Съпоставката с нея може да покаже дали страната ни се е възползвала по-малко или по-успешно от предимствата на членството спрямо другата държава, която е в сходна изходна позиция. За сравнение са избрани и две държави извън ЕС – Сърбия и Република Северна Македония (РСМ). Съседни на България, те са в относително сходна геополитическа и икономическа позиция със страната ни към датата на присъединяването ни. Едно сравнение с тях може да даде макар и бегла представа как би се развила страната ни, ако не бе влезнала в ЕС през 2007 г. и съответно може да даде частичен отговор на въпроса „как членството в ЕС е повлияло на жизнения стандарт на българите?“. И накрая се прави съпоставка с данните на две държави – членки на ЕС, които са се присъединили през 80-те и 90-те години на XX в., за да може да се анализира дали България наиваксва изоставането си спрямо старите членки и в каква степен развитието ни отговаря на средните темпове за ЕС. Изборът на тези две държави се пада на Австрия и Португалия, държави с

географски размери съотносими с България. Португалия е най-бедната държава в ЕС преди последната вълна на разширяване, а Австрия е географски най-близката до Балканите от старите държави – членки на ЕС. Разбира се, съществува една стара държава членка, която граничи с България – Гърция, но нейното икономическо развитие през предходните 17 години е белязано от тежка дългова криза и множество сътресения. Затова е избягната съпоставка с Гърция, тъй като резултатите не биха били показателни за положението в България (Чанков, 2023).

Сравнителният анализ съпоставя данните за 1) брутния вътрешен продукт (БВП), 2) брутния вътрешен продукт на глава от населението (БВП на гл. нас.), 3) минималната работна заплата (МРЗ) и 4) средната работна заплата (СРЗ) за две години – 2006 (годината преди влизането на България в ЕС) и 2023 г. (последната година, за която има данни). За първите два критерия данните са взети от сайта на Световната банка (World Bank, 2024), а за вторите две се ползват публикуваните данни от националните статистически или осигурителни институти (НСИ, 2023; Statistical Office of R.Serbia, 2023; National Institute of Statistics, 2024; State Statistical Office, 2024).

Цел на изследването е да се сравни икономическото развитие на България след влизането в ЕС с две съседни държави, които са извън ЕС, с Румъния, влезнала едновременно с нас, и с две държави от старите членки на съюза.

Сред задачите, които изследването си поставя, са:

1. Съпоставка на икономическото развитие на България и Румъния, като две сходни държави, поставени при сходни условия. Тази задача би могла да покаже дали изоставаме или напротив се справяме по-добре от конкурентите ни, при равни други условия.
2. Анализ дали икономическото развитие в България е по-високо от съседните на България Сърбия и РСМ, държави, които не са още членки на ЕС. Тази задача се стреми да даде представа дали България би се развивала по-добре, ако не беше член на ЕС през тези 17 години.
3. Съпоставка на икономическото развитие на България с Австрия и Португалия, за да се установи дали страната ни навакства изоставането си спрямо по-развитите държави в ЕС.
4. Съпоставка на икономическото развитие в България с темпа на нарастване на работната заплата (минимална и средна), за да се анализира дали работодателите или работниците са големите печеливши за изминалия период след членството.
5. Съпоставка на работните заплати в България и останалите държави в изследването, за да се анализира има ли основателни причини за неудовлетвореност в българските граждани.

Едно от предизвикателствата при този количествен анализ е наличието на различни валути в анализиранияте държави – в Австрия и Португалия се ползва еврото, в Румъния – леята, в

България – лева, в Сърбия – сръбския динар, а в РСМ – македонски денар. През годините тези валути са имали различна стойност и затова съпоставката на данните между различните държави изисква съответните данни да се преизчисляват в една валута. Затова за БВП и БВП на гл. нас. данните са преизчислени в американски долари по актуална стойност, като това е направено от експертите на Световната банка. По отношение на МРЗ и СРЗ данните са преизчислени от автора към евро по актуална стойност. За да бъдат интерпретирани по-коректно, данните са представени за акумулираната инфлация в изследваните държави между началото на 2006 г. и края на 2023 г. Трябва да се отбележи, че инфлацията няма отношение към сравнителния анализ по избраните критерии, тъй като те вече са преизчислени към актуалната стойност на долар и евро.

Ограничения

Настоящото изследване има няколко ограничения. Първо, съзнавайки критиките в научната литература към БВП и БВП на гл. нас. като измерители на икономическото развитие, авторът все пак приема, че това са най-утвърдените и най-често използвани критерии в това отношение. Едно от предимствата на тези два критерия е, че за тях има налични данни, които са преизчислени към актуалния долар и евро, което прави данните доста по-лесно съпоставими. При избор на други икономически критерии е възможно да се получат малко по-различни резултати, но

авторът счита, че за целите на това изследване това са най-релевантните критерии. Второ, авторът не е статистик и приема публикуваните данни на Световната банка и на националните статистически институти за даденост, без да може да коментира методиката на събиране и изчисляване на тези данни. Трето, ясно е, че върху икономическото развитие на една страна се отразяват множество фактори, както от икономическо, така и от политическо естество. Подробен анализ на всички фактори, които влияят върху икономическото развитие на посочените развятия, е невъзможен в рамките на една статия. Затова в изследването се прави допускането, че избраните 6 държави се развият в относително идентична политическа и икономическа среда, доколкото външните икономически, военни и политически шокове им влияят по сходен начин (глобалната икономическа криза от 2008 г., дълговата криза в ЕС, политическата нестабилност в Близкия изток след Арабската пролет и бежанската вълна от 2015 г., високата инфлация след руската инвазия в Украйна и т.н.) (Рапаутова, 2023).

Показател 1 - Ръст на БВП 2006-2023 г.

Първият критерий, който ще бъде разгледан по-подробно, е Брутният вътрешен продукт. Това е най-често използваният в теорията и практиката измерител за развитието на една икономика.

Данните от таблица 1 показват, че България е постигнала ръст на БВП от

195,5% за 17 години членство в ЕС или средно годишен ръст от 11,5%. Съпоставката с Румъния показва, че северната ни съседка е постигнала сходни резултати, макар и малко по-скромни. Спрямо Сърбия и РСМ постигнатият от България и Румъния ръст на БВП е осезаемо по-висок. Ръстът на Сърбия е около 2/3 от ръста на България или около 33% по-нисък, докато показателите на РСМ са още по-лоши. Това подсказва, че членството в ЕС вероятно е довело до близо 50% по-висок ръст на икономиката.

Още по-интересна е съпоставката с Австрия и Португалия. И двете са постигнали ръст на икономиката по-висок от средния за ЕС (който е 34,5% или средно 2% на година), но показателите им са приблизително 4 и 6 пъти по-ниски от показателите за България. Това показва, че след присъединяването си към ЕС България и Румъния са постигнали икономическо развитие много по-високо от старите членки на съюза. Обяснението за тези наглед парадоксални резултати е в много по-ниското ниво на икономическо развитие, от което тръгваме през 2006 г. За 2006 г. БВП на България е почти 10 пъти по-малко от БВП на Австрия, а

БВП на Португалия е 6 пъти по-голямо от българското. Към 2023 г. БВП на Австрия е приблизително 5 пъти по-голямо от българското, а БВП на Португалия е малко под 3 пъти по-голямо от българското. Това означава, че за 17 г. страната ни е съкратила наполовина изоставането си спрямо развити страни като Австрия и Португалия. Тези данни не променят факта, че България продължава да бъде най-бедната държава в ЕС. Те обаче поставят въпроса „ако се запази досегашният темп на развитие, до колко години България ще се превърне в средно развита държава в ЕС?“.

Данните за БВП категорично не могат да обяснят разочарованието на българските граждани от ЕС. Напротив, погледнато обективно, икономическите показатели на България в периода 2006-2023 г. могат да бъдат източник на гордост и оптимизъм. Тези данни противоречат на научни публикации на изтъкнати икономисти, които поставят под съмнение ползите за България от членството в ЕС (Ангелов, 2017). Напротив, тези данни водят до извода, че България извлича големи икономически ползи от членството си в ЕС.

Таблица 1. Ръст на БВП 2006-2023

Страна	BG 2006	BG 2023	Ръст %	RO 2006	RO 2023	Ръст %	МК 2006	МК 2023	Ръст %	RS 2006	RS 2023	Ръст %
БВП млрд. \$	34,38	101,58	195,5	122,02	351	187,7	6,86	14,76	115,2	32,48	75,19	131,5
Страна	AT 2006	AT 2023	Ръст %	PT 2006	PT 2023	Ръст %	EU 2006	EU 2023	Ръст %			
БВП млрд. \$	336,28	516,03	53,5	208,76	287,08	37,5	12712	17100	34,5			

Таблица 2. *Ръст на БВП на гл. нас. 2006-2023*

Страна	BG 2006	BG 2023	Ръст %	RO 2006	RO 2023	Ръст %	МК 2006	МК 2023	Ръст %	RS 2006	RS 2023	Ръст %
БВП на гл.нас. \$	4523,1	15797,6	249,3	5757,5	18419,4	219,9	3440,4	8146,5	136,8	4382,6	11361	159,2
Страна	AT 2006	AT 2023	Ръст %	PT 2006	PT 2023	Ръст %	EU 2006	EU 2023	Ръст %			
БВП на гл.нас. \$	40669,3	56506	39,4	19839,5	27275,1	37,5	29089,7	40823,9	40,3			

Показател 2 - Ръст на БВП на гл. нас. 2006-2023

Вторият показател, който ще бъде разгледан по-подробно, е Брутният вътрешен продукт на глава от население-то (БВП на гл. нас.). Той се счита в теорията за най-обективния измерител за ефективността на една икономика.

Данните от таблица 2 показват, че България е постигнала ръст на БВП на гл. нас. от близо 250% за 17 г. или средно годишен ръст от 14,7%. Съпоставен с ръста на БВП от таблица 1 за същия период, покачването на БВП на гл. нас. е с 25% по-високо. Това означава, че на фона на намаляване на населението в страната поради демографска криза и емиграция, производителността на гл. нас. значително е нараснала. Затова към днешна дата с по-малко население ние постигаме госта по-високи икономически резултати от 2006 г. Може само да се спекулира как щяха да се развият миграционните и демографски тенденции, ако България не беше станала член на ЕС, но вероятно броят на населението на страната нямаше да е по-висок, при госта по-ниски нива на икономическо развитие. Аргумент в тази насока е една съпоставка с данните за Сърбия и РСМ, която очертава сходна тенденция от таблица

1. Ръстът и за двете е около 60% от ръста на България. Съпоставка с данните за Румъния показва, че резултатите на северната ни съседка са сходни с нашите, но все пак с 10% по-ниски.

Сравненията с Австрия и Португалия отново показват темп на бързо наваксване на изоставането. И Австрия, и Португалия са постигнали ръст на БВП на гл. нас. малко под средния за ЕС (40,3% или средно около 2,4%) или около 6 пъти по-нисък ръст от България. Затова ако през 2006 г. БВП на гл. нас. на България е 11% от този показател за Австрия, през 2023 г. е малко под 30%. Това означава, че по този показател наваксването е три пъти за 17 г. в сравнение с два пъти за БВП. По отношение на Португалия наваксването е от 22,8% на 58,9% или пак приблизително 3 пъти. Затова данните за БВП на гл. нас. очертават една много оптимистична картина за постиженията на България като член на ЕС.

Показател 3 - Минимална месечна работна заплата (МРЗ)

Третият показател, който ще бъде разгледан по-подробно, може да гаде представа дали натрупаното богатство чрез икономическото развитие се разпределя и сред по-бедните прослойки на обществото. Ако висок ръст

Таблица 3. Минимална месечна работна заплата (МРЗ)

Страна	BG 2006	BG 2023	Ръст %	RO 2006	RO 2023	Ръст %	МК 2012	МК 2023	Ръст %	RS 2006	RS 2023	Ръст %
МРЗ в евро	81,9	399,2	387,4	66,32	663,8	900,1	315	327,37		82,9	402	385
Страна	AT 2006	AT 2023	Ръст %	PT 2006	PT 2023	Ръст %	EU 2006	EU 2023				
МРЗ в евро	по сектори	по сектори		450	886,7	97	няма данни	няма данни				

на БВП е съчетан с нисък ръст на МРЗ, това би означавало, че натрупаното богатство е реинвестирано в бизнеса или е останало като печалба за работодателите, но не е довело до осезаемо повишаване на жизнения стандарт на населението и би могло да обясни недоволство от ЕС дори при високи нива на икономическо развитие. Следва да се има предвид, че този показател не може да се ползва за измерител на икономическото развитие, а по-скоро за неговото преразпределение, тъй като държавата пряко определя размера на МРЗ (Ivanov, 2023). Под обществен натиск правителството може да повишава значително МРЗ дори и на нивата на икономическото развитие.

Данните от таблица 3 показват, че в България за 17 г. МРЗ е нараснала близо 4 пъти със средногодишен темп от 22,8%. За същия период кумулативната инфлация е 202,9%, което означава, че минималната работна заплата се е удвоила в реална стойност. Интересното в тези данни е, че МРЗ на практика е нараснала с почти два пъти по-бърз темп от БВП. Това означава, че нарастването на националното богатство не е било в ущърб на най-бедните прослойки в обществото. Напротив, в някаква степен те са спечелили повече

отколкото работодателите от членството в ЕС.

Интересното е, че съпоставката с Румъния показва увеличение 9 пъти на МРЗ в северната ни съседка. Търговайки от по-ниски стойности спрямо нас, през 2023 г. в Румъния тя е с 55% по-висока от МРЗ в България. Това може да е една от причините за недоволството в българското общество, тъй като работната заплата не догонва доходите на съседите.

Съпоставката с РСМ и Сърбия обаче показва, че нарастването на МРЗ е съпоставимо и като абсолютна стойност, и като темп на нарастване със западните ни съседи. Трябва да се отбележи все пак, че до 2012 г. РСМ няма фиксирана минимална работна, затова сравнението с нея не е показателно. Данните подсказват, че в Сърбия правителството се стреми при по-ниски нива на икономическо развитие да поддържа по-високи доходи на населението си.

Сравнението с Австрия е невъзможно, тъй като Виена е възприела принципа да фиксира минималната работна заплата по сектори и няма усреднена стойност за цялата страна. Затова значимо е сравнението само с Португалия, където ръстът на МРЗ за 17

г. е 97% или четири пъти по-нисък от ръста в България. Съответно, ако през 2006 г. минималните доходи в България са 18,2% от тези в Португалия или пет пъти по-ниски, през 2023 г. те са 45% от техните минимални доходи или говорим за наваксване в изоставането 2,5 пъти. Това показва, че стандартът на живот в България се покачва и се движи в правилната посока, при това с бързи темпове. Остава очевидният факт, че в абсолютна стойност доходите в България не са се изравнили още с доходите в Западна Европа, което очевидно буди нетърпение и недоволство (Donchev, 2022).

Показател 4 - Средна месечна работна заплата (CP3)

Средната месечна заплата е последният и вероятно най-важен измерител за покачване на жизнения стандарт. За разлика от минималната работна заплата, която се фиксира от правителството и може да се влияе от политически съображения, CP3 се определя от работодателя и е ясен измерител как се движат доходите на населението. Подобно на много други обобщени измерители и CP3 може да бъде подвеждаща. Ако тя примерно показва среден доход на населението от 2000 лв., то след като е осреднена стойност

мнозинството от населението може да получава близък до този доход. Статистически обаче е възможно и голяма част от населението да получава само 1000 лв., а сравнително тесен сегмент може да получава 5000-6000 лв. и повече. Затова е направена проверка дали неравенството в българското общество е нараснало за тези 17 г., както е общоприетото допускане в икономическата теория. По данни на НСИ неравенството между най-бедните и най-богатите 20% българи се е повишило като съотношение от 6,5 на 6,6, което е пренебрежимо малко (НСИ, 2024). Следователно, данните за средната месечна заплата в България са относително представителни за широката част от българското общество, а не прикриват рязко обогатяване на едни прослойки и силно обедняване на други.

Данните от таблица 4 показват, че средната работна заплата се е повишила за 17 г. дори повече, отколкото минималната работна заплата. Средното годишно повишение на доходите в България за периода на членство в ЕС е впечатляващите 32,4%. Ако извадим кумулативната инфлация за периода от 202,9%, увеличението на доходите в реална стойност е над три пъти. Сравнението с ръста на БВП показва, че увеличението на CP3 надвишава 2,5

Таблица 4. Средна месечна работна заплата 2006-2023 г. в евро

Страна	BG 2006	BG 2023	Ръст %	RO 2006	RO 2023	Ръст %	MK 2006	MK 2023	Ръст %	RS 2006	RS 2023	Ръст %
CP3 в евро	166,8	1086,6	551,4	848	1336	57,5	472,3	964,7	104,2	472,7	1094,1	131,5
Страна	AT 2006	AT 2023	Ръст %	PT 2006	PT 2023	Ръст %	EU 2006	EU 2023				
CP3 в евро	3440,1	4311,6	25,3	1629,8	1745,5	7,1	няма данни	няма данни				

пъти ръста на икономиката. Може да се направи изводът, че ползите от членството в по-голяма степен са били за работещите отколкото за работодателите. Ако се погледне съотношението на БВП към ръст на СРЗ в Австрия и Португалия, а това е тенденция, валидна за почти всички държави в Западна Европа, там ръстът на СРЗ е по-нисък от ръста на БВП. Интересно е да се разсъждава защо работодателите в България допускат такава тенденция, която не е в техен интерес. Логичното допускане е, че членството ни в ЕС предоставя широки икономически възможности, но същевременно то поставя работодателите в конкурентна среда за привличане на работна ръка, необходима за реализирането на тези възможности. Ако работниците в България имат избора да заминат в чужбина и да работят за по-високи заплати или да приемат работа в България, то работодателите са поставени под силен натиск да предложат сравнително близко заплащане до възможното заплащане в Западна Европа.

Съпоставка на данните за СРЗ с Румъния показва, че в абсолютна стойност доходите в България изоставаха спрямо северната ни съседка с около 20%. Тръгвайки от много по-висока стойност, ръстът на СРЗ в Румъния е 10 пъти по-нисък от този в България. Ако от ръста на доходите се извади инфлацията, която за Румъния е 105%, то в реална стойност средните доходи в Румъния са намалели с 47,5%. Съпоставка със Сърбия и РСМ показва, че към 2023 г. средните доходи са

приблизително равни, при положение че през 2006 г. СРЗ в България е била 3 пъти по-ниска от западните ни съседи. Ако се извади инфлацията през тези години, то единствено в РСМ има ръст на реалните доходи от 48%, докато в Сърбия се наблюдава спад с 30%. Спрямо реалното увеличение на доходите в България с 348%, западните ни съседи са постигнали съответно седем пъти по-ниско увеличение и рязък спад. Това показва, че членството в ЕС е изключително изгодно за българския работник.

Съпоставка с Австрия показва, че доходите там са се покачили само с 25,3% за 17 години, което е с 1,5% на година. В този смисъл темпът на нарастване на доходите в България е 22 по-висок от Австрия. Ако през 2006 г. българите са получавали 5% или 1/20 от средните доходи в Австрия, днес те получават 25% или 1/4 от СРЗ в Австрия. Изоставането остава осезаемо, но можем да говорим за 5 пъти наваксване на изоставането за изследвания период. Сравнението с Португалия показва сходни тенденции. Ръстът на доходите там е едва 7% за 17 г., което е 79 пъти по-нисък темп на нарастване от България. Ако преди да влезем в ЕС доходите ни са били 10 пъти по-ниски от португалските, през 2023 г. те са само 38% по-ниски, т.е. има наваксване 26 пъти. Ако от този ръст на СРЗ се извади инфлацията през изследвания период, то и двете страни регистрират спад в реалните доходи съответно с 20,9% и 24,5%.

Изводи

Изводите от всичките тези сравнителни анализи са в няколко насоки. Първо, икономическото развитие в България след влизането ни в ЕС е впечатляващо. На фона на поредица от тежки финансови и дългови кризи, външни сътресения и хронична политическа нестабилност, българската икономика е постигнала ръст, който далеч надхвърля средното за ЕС. Второ, резултатите на Румъния са сходни, което означава, че при равни други условия България се справя не по-зле от конкурентите си, а по отношение на ръста на реалните доходи значително по-добре. Трето, сравнението със Сърбия и РСМ, държавете извън ЕС в сравнителния анализ, показва, че техните икономически резултати са с 30-40% по-ниски по отношение на ръста на икономиката и драстично по-лоши по отношение на ръста на реалните доходи. Това води до извода, че България би се справяла икономически много по-зле, ако не беше станала член на ЕС през 2007 г. Четвърто, съпоставката с Австрия и Португалия показва, че България е постигнала много по-добри икономически резултати през изследвания период и наваксва изоставането си с бързи темпове, като то е най-бързо по отношение на средната работна заплата. Това означава, че средностатистическия българин би трябвало да усеща по доходите си ползата от членството в ЕС. Пето, сравнението между ръста на икономиката и ръста на минималната и средна заплата показва, че заплатите

неколкократно надвишават ръста на БВП. Заключение е, че в България големият печеливш от икономическото развитие е работникът, а не работодателят, обратно на икономическата логика и тенденциите в Западна Европа. Шесто, въпреки скоростта, с която България наваксва изоставането си, страната ни все още е най-бедната в ЕС и с най-ниски доходи. Това не е изненада, тъй като ние тръгваме от такава позиция и не можем да очакваме чудо. Развитието ни след влизането в ЕС обаче подсказва, че в рамките на следващите 20 г. стандартът на живот в България може да достигне до средното ниво на ЕС. В някаква степен икономическото развитие на страната ни в рамките на ЕС е точно това икономическо чудо, на което се надявахме при присъединяването си към ЕС. То е дотолкова по-изненадващо на фона на нестабилната политическа обстановка, острите външни кризи и ниските икономически резултати на страните от Западна Европа.

Заключение

На поставените в увода въпроси може да се отговори категорично. Няма реално влошаване на стандарта на живот на българите през последните години. Членството на България в ЕС е донесло рязък скок в икономиката на България и в доходите на българите. Причини за разочарование от икономическото развитие няма. Ако има причини за разочарование сред българите, то те трябва да се търсят в политическата сфера. В икономическата

сфера единствената причина за разочарование, която може да се отбележи, е фактът, че България все още е най-бедната държава в ЕС и с най-ниски доходи. Тенденциите на бързо икономическо развитие и повишаване на доходите подсказват, че в рамките на едно поколение, страната ни ще заеме

много по-достойно място в класацията на богатите страни в ЕС. Възможна пречка може да бъде, ако разочарованието от политическата сфера тласне българския избирател към подкрепа за партии, които поставят под въпрос членството в ЕС.

Цитирани източници (References):

1. Ангелов, И. (2017). Истината за ползите и вредите от присъединяването ни към Европейския съюз. Брод за България. София (достъпно към 13.12.2024 г.) https://www.brodbg.com/b-news-5-528-Istinata_za_polzite_i_vredite_ot_prisaedinyavaneto_ni_kam_ES.html
(Angelov, I. (2017). Istinata za polzite i vredite ot prisaedinyavaneto ni kam Evropeyskia sayuz. Brod za Bulgaria. Sofia (dostapno kam 13.12.2024 g.) https://www.brodbg.com/b-news-5-528-Istinata_za_polzite_i_vredite_ot_prisaedinyavaneto_ni_kam_ES.html)
2. Дончев, Н. (2023). Еврозоната и националната конкурентоспособност. В сборник „Стратегическо планиране и маркетинг в дигиталния свят“, Издателски комплекс – УНСС, София.
(Donchev, N. (2023). Evrozonata i natsionalnata konkurentosposobnost. V sbornik „Strategicheskoto planirane i marketing v digitalnia svyat“, Izdatelski kompleks – UNSS, Sofia)
3. Иванов, Х. (2014). „Управлението на Европейския съюз се нуждае от системно мислене и системен подход“ Доклад на научна конференция на тема „Стратегическо планиране и програмиране: настояще и бъдеще“, Издателски комплекс – УНСС, София.
(Ivanov, H. (2014). „Upravlenieto na Evropeyskia sayuz se nuzhdae ot sistemno mislene i sistemen podhod“ Doklad na nauchna konferentsia na tema „Strategicheskoto planirane i programirane: nastoyashte i badeshte“, Izdatelski kompleks – UNSS, Sofia)
4. НСИ (2023). Данни за средната месечна работна заплата. София (консултиран на 13.11.2024 г.) <https://www.nsi.bg/bg/content/3928/национално-ниво/>
(NSI (2023). Danni za srednata mesechna rabotna zaplata. Sofia (konsultiran na 13.11.2024 g.) <https://www.nsi.bg/bg/content/3928/natsionalno-nivo/>)
5. НСИ (2024). Неравенство в разпределение на доходите. София (консултирано на 10.12.2024 г.) https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=258
(NSI (2024). Neravenstvo v razpredelenie na dohodite. Sofia (konsultirano na 10.12.2024 g.) https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/reports/result.jsf?x_2=258)

6. Панайотова, М. (2023). Политиката за разширяване на Европейския съюз - настояще и бъдеще в контекста на войната в Украйна 2022. *Научни трудове на УНСС*, София, том 1/2023 г.
(Panayotova, M. (2023). Politikata za razshiryavane na Evropeyskia sayuz - nastoyashte i badeshte v konteksta na voynata v Ukrayna 2022. *Nauchni trudove na UNSS*, Sofia, tom 1/2023 g.)
7. Сега (2020). „Подкрепата за ЕС е на най-ниското ниво от 2007 г.“. 10 декември 2020 г. (достъпно към 6.12.2024 г.) <https://www.segabg.com/category-bulgaria/podkrepat-a-za-es-bulgariya-e-na-nay-nisko-nivo-2007-g>
(Sega (2020). „Podkrepat-a za ES e na nay-niskoto nivo ot 2007 g.“. 10 dekemvri 2020 g. (dostapno kam 6.12.2024 g.) <https://www.segabg.com/category-bulgaria/podkrepat-a-za-es-bulgariya-e-na-nay-nisko-nivo-2007-g>)
8. Чанков, Г. (2023). Измерване на предимствата от членството в Еврозоната. *Научни трудове на УНСС*, София, том 2/2023 г. <https://www.unwe.bg/doi/researchpapers/2023.2/RP.2023.2.16.pdf>
(Chankov, G. (2023). Izmervane na predimstvata ot chlenstvoto v Evrozonata. *Nauchni trudove na UNSS*, Sofia, tom 2/2023 g. <https://www.unwe.bg/doi/researchpapers/2023.2/RP.2023.2.16.pdf>)
9. Donchev, N. (2022). “Structural Changes in the Bulgarian Economy and Their Impact on the Economic Growth”, in “Strategic Planning and Marketing in Digital World”, Publishing Complex – UNWE, Sofia.
10. Ivanov, C. (2023). “From Transition to Integration: Performance of Bulgarian Regions Within European Union” International scientific conference Marketing and Strategic Planning in Digital World, Publishing Complex – UNWE, Sofia.
11. National Institute of Statistics (2024). Earnings since 1938. Bucharest (accessed on 10.12.2024) <https://insse.ro/cms/en/content/earnings-1938-annual-series-0>
12. State Statistical Office (2024). Average Monthly Net Wage. Skopje (accessed on 10.12.2024) https://www.stat.gov.mk/default_en.aspx
13. Statistical Office of R. Serbia (2023). Average salaries and wages per employee. December 2023, Belgrade (accessed on 13.11.2024) <https://www.stat.gov.rs/en-us/vesti/statisticalrelease/?p=15029>
14. World Bank (2024). World Integrated Trade Solutions (accessed on 10.12.2024) <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/BGR/StartYear/2006/EndYear/2022/Indicator/NY-GDP-MKTP-CD>

Приложение 1

Обобщена таблица с данните от изследването

	БВП	БВП гл.нас.	МРЗ	СРЗ	Инфл-я %	СРЗ -Инфл
България 2006	34,38	4523,1	81,9	166,8		
България 2023	101,58	15797,6	399,2	1086,6		
Повишение %	195,5	249,3	387,4	551,4	202,9	348,5
Румъния 2006	122,02	5757,5	66,32	848		
Румъния 2023	351	18419,4	663,8	1336		
Повишение %	187,7	219,9	900,1	57,5	104,96	-47,46
РСМ 2012	6,86	3440,4	315	472,3		
РСМ 2023	14,76	8146,5	327,37	964,7		
Повишение %	115,2	136,8	-	104,2	55,9	48,3
Сърбия 2006	32,48	4382,6	82,9	472,7		
Сърбия 2023	75,19	11361	402	1094,1		
Повишение %	131,5	159,2	385	131,5	161,4	-29,9
Австрия 2006	336,28	40669,3	по сектори	3440,1		
Австрия 2023	516,03	56506	по сектори	4311,6		
Повишение %	53,5	39,4	-	25,3	46,2	-20,9
Португалия 2006	208,76	19839,5	450	1629,8		
Португалия 2023	287,08	27275,1	886,7	1745,5		
Повишение %	37,5	37,5	97	7,1	31,6	-24,5
ЕС 2006	12712	29089,7	няма данни	няма данни		
ЕС 2023	17100	40823,9	няма данни	няма данни	46,3	
Повишение %	34,5	40,3	-			

Sravnitelnen analiz mezhdu Bulgaria i drugi evropeyski darzhavi po otnoshenie na polzite ot chlenstvoto v ES

Boyko Valchev

A Comparative Analysis between Bulgaria and Other European Countries Regarding the Benefits of EU Membership

Boyko Valchev

Abstract: EU support among Bulgarian citizens has significantly decreased in recent years. The research aims at answering the question whether there are economic reasons for this disillusionment with the EU. The chosen methodology is quantitative analysis of the economic parameters of several countries including Romania, North Macedonia, Serbia, Austria and Portugal. The comparative analysis is based on GDP, GDP per capita, minimal and average wage for two years – 2006, i.e. the year before Bulgaria's entry into EU, and 2023. The results show that Bulgaria has achieved a far higher economic development than Serbia and North Macedonia, two of the neighboring countries outside of the EU. The development is several times faster than some old member states like Austria and Portugal, so Bulgaria is catching up in terms of economic development. The conclusion is that Bulgaria has significantly gained from its EU membership and the resentment doesn't have economic grounds. Any actions putting in doubt Bulgaria's membership in the EU would have serious negative economic implications. Those findings are contrary to those in publications by renowned Bulgarian economists that put in doubt the benefits of EU membership.

Key words: EU membership, economic development, comparative studies, GDP.

JEL: P52.